

Archival Science - International Journal on Recorded Information, 7, 3-4(2007); 8, 1(2008)

Prvi članak **trećeg broja iz 2007. godine**, specijalnog izdanja posvećenog radovima Druge međunarodne konferencije o povijesti dokumenata i arhiva, autora Briana Edwarda Hubnera, *"This is the Whiteman's Law": Aboriginal resistance, bureaucratic change and the Census of Canada, 1830-2006* ("Ovo je zakon bijeloga čovjeka": Domorodački otpor, birokratske promjene i popis stanovništva Kanade, 1830-2006) govori o utjecaju prikupljanja podataka prilikom popisa stanovništva na domorodačko stanovništvo u Kanadi. Domorodačko se stanovništvo često opiralo i odbijalo suradnju s provoditeljima popisa. Članak se bavi istraživanjem ovoga problema, s posebnim osvrtom na popise provedene nakon post-konfederacijskog razdoblja, pa sve do danas. Popisi su rađeni kako bi se prikupile informacije o populacijama i pojedincima koje se mogu koristiti za uređenje i oblikovanje socijalnih i političkih odnosa između popisana stanovništva i provoditelja popisa. Kakogod, domorodačko stanovništvo nije bilo samo pasivan promatrač, već se opiralo stvaranju popisa na različite načine. Neki od načina su: "nestajanje" tijekom provođenja popisa, odbijanje davanja odgovora na pitanja, pa čak i istjerivanje popisivača s domorodačkoga teritorija. Arhivisti i povjesničari trebaju biti svjesni činjenice kako su saznanja dobivena popisima stanovništva usko povezana s okolnostima u kojima se popisi provode. Tu su činjenicu dobro uočili domorodački istraživači, koji često znaju ustvrditi kako arhivski zapisi o njihovom narodu izvrću povijest i više su odraz ideja i površnih opservacija njihovih euro-kanadskih stvaratelja.

Zohar Aloufi u svom članku *The legacy: British Mandate record management system in Israel* (Nasljeđe: Spisovodstveni sustav britanskog protektorata u Izraelu) bavi se spisovodstvenim sustavom britanske civilne administracije u protektoratu (1920-1948). Nakon proglašenja nezavisnosti države Izrael, vladine su agencije, sudovi i lokalne vlasti nastavile koristiti spisovodstveni sustav usvojen tijekom razdoblja protektorata. Čak i danas, u mnogim primjerima izraelskoga spisovodstvenog sustava prepoznamo tragove britanskog podrijetla.

Zanimljiv članak Toma A. Adamija *"Who will be left to tell the tale?" Recordkeeping and international criminal jurisprudence* ("Tko će ostati ispričati priču?" Čuvanje zapisa i međunarodna kaznena praksa), postavlja pitanje: može li arhiv pomoći procesu pomirenja? Članak se bavi arhivom Međunarodnog kaznenog suda za Ruandu, ali se spominje i Međunarodni kazneni sud za područje bivše Jugoslavije. Istražuje se, između ostaloga, vizualna narav arhiva te pitanje psihološkoga utjecaja sadržaja arhiva na arhiviste. Autor tvrdi kako je kroz dostupnost i analizu sadržaja arhivskog gradiva, moguće zainteresiranima pružiti informacije o tome što je međunarodna zajednica učinila u smislu sudskog razotkrivanja činjenica. Analizira se svrha i organizacija arhiva koji se mijenja od pismohrane, odnosno skupa dokaznih sredstava u sudskom postupku, u arhiv koji

služi potrebama budućih istraživača te kao pomoć pri pomirbi nekoć sukobljenih zajednica.

Članak Astrid M. Eckert *Managing their own past. German archivists between national socialism and democracy (Rukovanje vlastitom prošaloću. Njemački arhivisti između nacionalsocijalizma i demokracije)* ispituje tranziciju zapadnonjemačkih arhivista od vremena nacizma, preko razdoblja savezničke okupacije, pa sve do ranih godina Savezne Republike Njemačke (Zapadne Njemačke). Nakon razmatranja razmjera "nacifikacije" profesije, članak se usredotočuje na savezničke napore tijekom denacifikacije u poslijeratnom razdoblju. Raspravlja se, između ostalog, o strategijama koje su arhivisti razvili kako bi preživjeli ta opasna vremena. Na kraju se zaključuje kako je arhivska profesija prošla vlastitu preobrazbu uz manja "oštećenja od denacifikacije".

Pedro Lopez Gomez u članku *Archival science in Spain between 1975 and 2005: a review (Arhivska znanost u Španjolskoj između 1975. i 2005.: pregled)*, donosi pregled razvoja arhivistike u Španjolskoj. Analizira se uloga španjolske arhivistike kao zajedničke discipline upravljanja dokumentima te arhivske administracije u razdoblju od 30 godina. Autor promatra kontinuitet arhivističke struke kroz profesionalne i akademske bibliografije. Zahvaljujući rastućem broju profesionalaca, udruženja i publikacija, arhivističkih tehnika i generalizacije načela, standardizacije, novih tehnologija, arhivistike na sveučilištu i sveučilišnih istraživanja arhivističkih tema, može se uočiti značajan napredak u teoriji. Rezultat svega je povećanje broja arhivističkih priručnika i publikacija koji prikazuju razvoj specijaliziranih pravaca arhivistike, mehanizme arhivističkih postupaka te brigu za temeljne stvari kao što su odabir (*documental selection*), studije o vrstama dokumenata, različiti modeli arhivske klasifikacije s primjenom funkcionalnih kriterija i primjena ISAD(G) standarda u opisu, pravni problemi pristupa dokumentima i zaštita nasljeđa, kao i najnoviji elektronički dokumenti. Zaključuje se kako je uočljiv značajan napredak u arhivskoj teoriji i praksi među profesionalnim arhivistima.

U **četvrtom broju iz 2007. godine**, specijalno posvećenom kulturnoj povijesti arhiva, autor Paul Marcus Dover u članku *Dechiphering the diplomatic archives of the fifteenth-century Italy (Dešifriranje diplomatskih arhiva u Italiji 15. stoljeća)* istražuje posljedice eksplozije količine papirnatih dokumenata koju je izazvao razvoj diplomatske prakse u talijanskim gradovima-državama između 1450. i 1500. godine. Povećanjem broja stalnih veleposlanika, čije su dnevne dužnosti bile usredotočene na pisanje i primanje pisama te drugih dokumenata, došlo je do "poplave" pisanog materijala. Rukovanje svim tim pisanim dokumentima te njihovo arhiviranje dovelo je do osnivanja novih ustanova, do novih metoda rada te povećanja osoblja. Iako su rezultati takvoga arhiviranja često bili neuredni i nepotpuni, vlade gradova-država na talijanskom poluotoku od toga su vremena težile prikupljanju, kontroli i očuvanju diplomatskih dokumenata kako bi ih mogle koristiti u budućnosti.

Sljedeći članak autora Randolpha C. Heada, *Mirroring governance: archives, inventories and political knowledge in early modern Switzerland and Europe* (Odražavanje vladanja: arhivi, inventari i politička mudrost u Švicarskoj i Europi u ranom novom vijeku) donosi nam usporedbu arhivskih inventara u ranoj modernoj Švicarskoj. Članak prikazuje tri glavna tipa inventarske logike koja se pojavljuju od kraja 15. do početka 18. stoljeća. Rani inventari stvarani kao popisi ustupaju mjesto dvostrukom mapiranju konceptnog prostora nasuprot arhivskom prostoru i stranicama inventara, što na kraju zamjenjuju taksativni popisi orijentirani prema aktivnom državnom aparatu i njegovim potrebama. Usporedbe koje se usredotočuju na najveće preobrazbe pokazale su se uspješnima u prikazivanju stvarnoga učinka različitih tipova inventara. Sličan je pristup primijenjen i na najveće projekte izrade inventara u Europi u ranom novom vijeku. Identificiraju se sustavi koji omogućavaju dostupnost akumuliranih dokumenata vladarima, a isto tako nam dopuštaju praćenje "genealogije" inventarske prakse, ovisno o pojavljivanju u različitim krajevima, različitim razmjerima i političkim prilikama.

Jacob Soll u članku *How to manage an information state: Jean Baptiste Colbert's archives and the education of his son* (Kako upravljati informacijskom državom: Arhiv J. B. Colberta i obrazovanje njegova sina), istražuje arhivističke metode koje je razvio Jean Baptiste Colbert, ministar financija Luja XIV, kako bi uvježbao svoga sina u administrativnim poslovima. Članak se zasniva na Colbertovoj korespondenciji sa sinom i otkriva nam metode koje je Colbert smatrao neophodnima za prikupljanje i upravljanje informacijama u njegovom državnom arhivu tijekom posljednje polovice 17. st.

Članak Erica Ketelaara *Muniments and monuments: the dawn of archives as cultural patrimony* (Povelje i spomenici: zora arhiva kao kulturnog nasljeđa) govori o razvoju svijesti o arhivima. Već oko 1800. godine arhivi su priznati kao kulturno i nacionalno nasljeđe. Put do te spoznaje je bio postupan, a uvelike ga je olakšala svijest o nasljeđu koja se razvijala u 17. i 18. st. Vrijednost arhiva kao nasljeđa budućim generacijama najprije je primijećena u privatnom životu, u obiteljima, potom u gradovima te naposljetku na razini država.

Autorica Jennifer S. Milligan u svom članku *Curious archives: making the Musée de l'histoire de France in the Archives of the Second Empire* (Neobični arhivi: Stvaranje povijesnog muzeja Francuske u arhivima Drugog carstva), istražuje stvaranje Muzeja francuske povijesti u francuskom carskom arhivu pod upravljanjem Leona de Labordea u razdoblju od 1858. do 1867. godine. Taj je muzej bio ključno sredstvo za predstavljanje arhiva i informiranje javnosti, a isto tako je pokazivao i odmak arhiva od uloge administrativnog skladišta, kako u praksi, tako i u očima javnosti. Ideja muzeja, kao i njegovo poimanje u javnosti, otkrivaju konflikte u pogledu misije arhiva i njegova sadržaja, pogotovo zbog javnog interesa, potencijalne opasnosti od javnog interesa (znatiželje) te prirodu dokumentarnog i povijesnog znanja u Francuskoj 19. stoljeća.

Posljedni je članak u ovom broju posvećen Kini. Autorica Beatrice S. Bartlett u članku *A world-class archival achievement: the People's Republic of China archivist's success in opening the Ming-Qing central-government archives, 1949-1998* (*Svjetska arhivistička dostignuća: uspjeh arhivista NR Kine u otvaranju Arhiva centralne vlasti dinastija Ming i Qing, 1949-1998*), opisuje prvih pola stoljeća nadzora i upravljanja komunističke vlade nad arhivima središnje uprave posljednjih dviju kineskih dinastija. Nakon dolaska komunista na vlast 1949, nova je uprava s velikim zanimanjem pristupila očuvanju i zaštiti arhivskih dokumenata pripremajući arhiv dinastija Ming i Qing za otvaranje znanstvenicima te za objavljivanje odabranih materijala. Do 1980. godine Pekinški povijesni arhiv, nadležan za najveći dio Ming-Qing dokumenata, obilježava prvu kinesku vlast koja je potpuno završila obradu preliminarnih kataloga za takvu zbirku dokumenata. Štoviše, kako bi se olakšala pretraga, nedavno je započeto predmetno opisivanje spisa. U posljednjim desetljećima 20. st. po prvi je put dopušten pristup inozemnim istraživačima te su započele međunarodne razmjene i posjete.

U **prvom broju iz 2008. godine**, u iznimno aktualnom članku Frederika Rosena *Off the record: outsourcing security and state building to private firms and the question of record keeping, archives, and collective memory* (*Neslužbeno: Prijenos službenih nadležnosti privatnim tvrtkama pri izgradnji države te pitanje čuvanja zapisa, arhiva i kolektivnog sjećanja*), postavljaju se brojna pitanja o tome kako bi privatizacija vojske i sigurnosti te nedostatak odgovarajućeg čuvanja dokumenata u takvim tvrtkama mogli utjecati na društvenu memoriju. Koje su dugoročne posljedice privatizacije? Kako takvi trendovi utječu na društvo, kako se društvo percipira? Koje su dugoročne posljedice na kolektivnu memoriju kada se tako važni društveni procesi, kao što je stvaranje države (*state building*), prebacuju u privatne ruke?

Isto Huvila u članku *Participatory archive: towards decentralised curation, radical user orientation and broader contextualisation of record management* (*Sudionički arhiv: prema decentraliziranom čuvanju, radikalnoj orijentaciji na korisnike i široj kontekstualizaciji spisovodstva*), obrađuje temu koja je privukla relativno malo pozornosti arhivista i arhivistike. Svrha je članka posvetiti se pitanju komunikacije i sudjelovanja korisnika u kontekstu arhiva. Tekst razmatra dva projekta digitalnih arhiva. Spoznaja do koje se došlo istraživanjem i razvojem, koristi se kako bi se predstavio novi pristup sudioničkom arhivu. Unatoč povijesnoj ulozi takvih arhiva, predloženi načini interakcije s arhivom nisu specifični samo za povijesne zapise. Osnovne su značajke predloženoga pristupa: decentralizirano čuvanje, radikalna orijentacija na korisnike te kontekstualizacija zapisa, ali i cijeloga arhivskog procesa.

Zajednički članak Livie Iacovino i Barbare Reed, *Recordkeeping research tools in a multi-disciplinary context for cross jurisdictional health records systems* (*Spisovodstvena istraživačka sredstva u multidisciplinarnom kontekstu za spisovodstveni sustav u zdravstvu*) bavi se projektom Australskog istraživačkog

vijeca - "Elektronski zdravstveni zapisi. Postizanje učinkovitoga i etičnog legalnog i spisovodstvenog okvira". Projekt je okupio stručnjake koji se bave pitanjima spisovodstva, privatnosti, povjerljivosti, intelektualnog vlasništva, medicinskih načela i etike, kako bi odgovorio na brojne probleme. Istraživanje je zahtijevalo razvoj inovativnih istraživačkih instrumenata koji predstavljaju primjer metodologije koja se bavi multidisciplinarnim pitanjima i prioritetima. Članak donosi analizu dizajna, metoda, instrumenata te otkrića primijenjenih tijekom rada na tom projektu.

Hrvoje Baričević

Archives and Manuscripts, The Journal of the Australian Society of Archivists, 35, 1(2007)

Svibanjski broj časopisa Društva australskih arhivista iz 2007. otvara uvodnik urednice Katherine Gallen obilježen poticanjem objavljivanja, uz teme poput problematike domorodačkih zajednica, novih idejnih i teorijskih postignuća stručnjaka akademskog obrazovanja iz područja arhivistike i spisovodstva radi prihvaćanja globalne rasprave svih interesnih skupina. Četiri članka uvrštena u ovaj broj predstavljaju takvu uredničku politiku časopisa.

Možda neuobičajeno, no posve opravdano, prvi tekst ovoga broja nekrolog je posvećen dr. Thei Melvie Exley (1923-2007), počasnoj članici Društva australskih arhivista, prvoj ženi na čelu regionalnog ureda *Commonwealth Archives Officea*, današnjeg Nacionalnog arhiva Australije (*National Archives of Australia*), prvoj nacionalnoj višoj arhivistici za korištenje i dostupnost te prvoj direktorici za zaštitu australskog arhiva. Bogata stručna biografija smješta pokojnu Theu Melvie Exley među vodeća imena organiziranja moderne arhivske službe u Australiji, osobito u područjima politike dostupnosti, arhivskog zakonodavstva, a kasnije kao prve direktorice konzervacije i u području zaštite gradiva. Radnu energiju iskazala je i nakon umirovljenja doktoriravši 2000. iz područja povijesti umjetnosti. Australaska joj se stručna zajednica odužila nagradama i priznanjima.

Sharon Huebner i Kooramyee Cooper autorice su prvoga članka *Koorie Culture and Technology: A digital archive project for Victorian Koorie communities* (*Koorie kultura i tehnologija: Projekt digitalnog arhiva za Koorie zajednicu Viktorije*), str. 18-32, temeljenog na izlaganju pripremljenom za konferenciju Arhivskog društva Australije, održanu u Wellingtonu u listopadu 2005. Iz kraćih je uvodnih radnih biografija autoricâ vidljivo kako su obje zbog višegodišnjeg zanimanja, a Kooramyee Cooper i poradi osobnoga identiteta, uključene u projekte namijenjene proučavanju, zaštiti i prezentiranju kulturnoga nasljeđa domorodačkoga stanovništva jugoistočne Australije, područja države Viktorije. Pitanjima očuvanja identiteta zajednica Aboridžina arhivska se zajednica Australije, koliko